

ΚΩΔΙΚΟΣ : 015378

Φ τ ε ρ ι ά ς

Τριμηνιαίο περιοδικό των Απανταχού Μαραθοκαμπτών

Το αντίλαμπρο της ενορίας Αγίας Παρασκευής, δεκαετία 1970, φωτο. Γιώργος Μ. Κώνστας

Αθήνα, Απρίλιος - Ιούνιος 2015, τεύχος 64

Νέα του Συλλόγου

Συνδρομές Φτεριά

Νίτσα Αθανασίου	25
Ρένα Μουτσώκου	30
Μαρία Χατζηχριστοδούλου	50
Μανώλης Σαντορινιάς	10
Μαρία Χατζηγηρηγορίου	20
Αγγελική Βαρβάκη	20
Χρυσόστομος Θάνος	40
Ματίνα Γραμματά	20
Γραμματική Γεωργαντά	20
Μαρία Ψωμά	10
Βελισσώ Χατζίνη	20
Θεμιστοκλής Τσέπης	20
Κωνσταντίνος Πατσούλης	95
Τούλα Γιαννούτσου	20
Αλέξης Τσιπελίκης	20
Γιάννης Τσαμανής	30
Ελένη Καρμανιώλου-Σπράουτ	20
π. Στυλιανός Τσαλαπατάνης	50
Αργυρώ Ελένη-Σκάρου	20
Λιλή Κωνσταντινίδη	10
Γεώργιος Δασκαλάκης	100
Γεώργιος Ψηλοπάτης	20
Ευαγγελία Τσαμανή	20
Καλλιόπη Καστρίτη	30
Νικόλαος Πίττας	50
Νικόλαος Όψιμος	30
Βαρβάρα Πίττα	20
Μαρία Ασημακοπούλου	25
Ερατώ Ασημακοπούλου	25
Ευριδίκη Κώνστα	20
Δήμητρα Τσιπελίκη	20
Μαρίνα Κυριακού	30
Μαρία Βρανίκου	20
Δημήτρης Σεβαστής	20
Ευαγγελία Αθανασάτου	20
Δημήτριος Πέτσας	20
Σταμάτης Ελένης	20
Μαριγώ Δεσποτάκη-Ζερβού	20
Νίκη Καραγιάννη	10
Αργυρώ-Δημήτρης Παπαγεωργίου	30
Νικόλαος Ζωγράφος	40
Ρέα Δουζίνα	30
Ουρανία Δηλανά	30

Στέγη Αγάπης

Ελευθερία Σαρλή	30
Νικόλαος Μυτιληνός	25
Γεώργιος Γεραπετρίτης	300
Αντώνης Αρναούτης	
Εις μνήμη Εμμανουήλ Τσαλαπατάνη	50
Μαριγώ Δεσποτάκη	
Εις μνήμη Κώστα Κώστα	50
Ευριδίκη Κώνστα	
Εις μνήμη Μαρίας Κώνστα	30
Θεανώ Σταμούλη	

Εις μνήμη Θεανώς Καμπουράκη	150
Ευαγγελία Παρασχάκη	
Εις μνήμη συζ. Αθανασίου Παρασχάκη	100
Παρασκευή Εμμ. Ωρολογά	
Εις μνήμη Αθανασίου Παρασχάκη	50
Δημήτρης Παπαγεωργίου	
Εις μνήμη Ιωάννου Παπαγεωργίου	30
Ελένη Ψωμά	
Εις μνήμη μητρ. Δήμητρας Καρδαχάκη	30

Θανόντες

Από το ληξιαρχείο Μαραθοκάμπου μας στάλθηκε ο εξής κατάλογος αποβιωσάντων. Ο Σύλλογος απευθύνει τα θερμά συλλυπητήριά του στους οικείους τους.

Κωνσταντίνος Κώτσας 3/1
Ευάγγελος Κόνδυλας 7/1
Ιωάννης Δρανδάκης 24/1
Μαρία Σταμούλη 7/2
Γκόλφω Σαρρή 20/2
Ευαγγελία Κυριακού 22/2
Γεωργία Βαγιανού 13/3
Ιωάννης Κων. Βαλαγκούτης 25/3

Θανόντες στην Αθήνα

Δημήτριος Μαμμής
Γιάννης Παπαγεωργίου
Παύλος Μουκαζής
Στυλιανή Καραγιάννη
Μανώλης Νικ. Βούρδας
Κατίνα Μανδάλου-Βολακάκη στην Κύπρο

Ανακοίνωση

Θέλουμε να πληροφορήσουμε όλους τους αγαπητούς μας συνδρομητές του Συλλόγου, του Φτεριά και της Στέγης Αγάπης του χωριού μας, ότι όλες οι συνδρομές κόβονται σε μπλοκ αποδείξεων και καταχωρούνται στα θεωρημένα βιβλία του Συλλόγου. Για λόγους οικονομίας (ταχυδρομικά έξοδα) δεν τις αποστέλλουμε όλες. Είμαστε στη διάθεση οποιουδήποτε συνδρομητή μας που θα ζητήσει την απόδειξή του.

Φτεριάς

Τριμηνιαία Έκδοση του Συλλόγου των Απανταχού Μαραθοκαμπιτών
Αθήνα, Απρίλιος - Ιούνιος 2015, τεύχος 64

Ιδιοκτήτης:

Σύλλογος των Απανταχού Μαραθοκαμπιτών,
Γ' Σεπτεμβρίου 18, Αθήνα 10432,
email: info@fterias.gr ιστοσελίδα: www.fterias.gr
Τηλ. επικοινωνίας: 210.94.16.387

Συντακτική επιτροπή:

Αγγέλα Χατζίνη, Χρυσούλα Κώνστα,
Γραμματική Κάρλα, Μανώλης Βουρλιώτης

Τυπογραφείο:

ΑΦΟΙ ΖΟΥΜΠΟΥΛΗ Ο.Ε. - Γερανίου 7 - Τηλ. 210.52.38.107

Ο Σύλλογός μας

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο που προέκυψε από τις αρχαιρεσίες της 15^{ης} Μαρτίου 2015 συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής:

Πρόεδρος: Αγγέλα Χατζίνη.

Α' Αντιπρόεδρος: Στέλιος Τσιπελίκης.

Β' Αντιπρόεδρος: Ηρώ Μιχαήλ.

Γεν. Γραμματέας: Χρυσούλα Κώνστα.

Αναπληρώτρια Γραμματέας: Νίκη Ταλιαδούρου.

Ταμίας: Ανάργυρος Νίνος.

Έφορος Δημοσίων Σχέσεων: Ελένη Ψωμά.

Αναπληρωματικά μέλη:

Μαρία Ασπιακοπούλου.

Χρυσούλα Γιαγιά.

Εξελεγκτική επιτροπή:

Πρόδρομος Ψαρόπουλος.

Δημήτρης Χρυσάφινος.

Αντώνης Αρναούτης.

Για την νέα μας θητεία το Δ.Σ του Συλλόγου αποφάσισε να ασχοληθεί με τα εξής θέματα:

1) Να γίνουν όλες οι απαραίτητες ενέργειες για να ολοκληρωθεί το Ναυτικό Μουσείο του Όρμου.

Ένα έργο δύσκολο, δεκαετίας, που δυστυχώς πέρασαν οι καλές εποχές όπου υπήρχε ευμάρεια και κυκλοφορούσε το χρήμα. Τώρα τα πράγματα είναι πολύ δύσκολα, όμως πιστεύουμε ότι με στοχευμένες ενέργειες και με την άριστη συνεργασία μας με τον Δήμο θα τα καταφέρουμε γιατί έτσι πρέπει.

2) Επιθυμία μας είναι να φτιάξουμε για όλους τους Μαραθοκαμπίτες μία εθελοντική ομάδα αιμοδοτών για την δημιουργία τράπεζας αίματος.

Είμαστε σε επαφή με μεγάλη εθελοντική ομάδα της Αθήνας, ξέρουμε πώς πρέπει να κάνουμε τις πρώτες κινήσεις.

Αυτό που πρέπει να γίνει αρχικά είναι η καταγραφή των υποψήφιων αιμοδοτών.

Κάνουμε έκκληση στα νέα παιδιά γιατί αυτά χρειαζόμαστε, να έρθουν σε επαφή μαζί μας ή στα τηλεφώνά μας ή στο mail ή στο fb του Συλλόγου. Θα είναι έργο καλό για όλους τους Μαραθοκαμπίτες είτε μένουν στο χωριό είτε στην Αθήνα ή σε οποιοδήποτε μέρος της Ελλάδος.

Τηλέφωνα επικοινωνίας:

Αγγέλα Χατζίνη: 210-9416387.

Χρυσούλα Κώνστα: 210-2933063.

Στέλιος Τσιπελίκης: 210-4318807.

Ηρώ Μιχαήλ: 6941559777.

Mail συλλόγου info@fterias.gr

Fb συλλόγου: Σύλλογος των Απανταχού Μαραθοκαμπίτων.

Για το θέμα αυτό θα σας ενημερώνουμε συνεχώς και ηλεκτρονικά και μέσω του περιοδικού.

3) Έχουμε προσφερθεί ως Σύλλογος να κάνουμε

δωρεά την μελέτη για την ανάπλαση της Λούγκας. Είμαστε σε επαφή με την τοπική κοινότητα του χωριού μας.

4) Στις επόμενες εκλογές θα εφαρμόσουμε και την ηλεκτρονική ψηφοφορία. Εφόσον είμαστε Σύλλογος των Απανταχού Μαραθοκαμπίτων, θέλουμε να δώσουμε τη δυνατότητα στους Μαραθοκαμπίτες, μέλη του Συλλόγου, τους απανταχού ευρισκόμενους, εάν το επιθυμούν, να ψηφίζουν ηλεκτρονικά.

5) Επειδή θέλουμε πάντα όταν μπορούμε να βοηθάμε στα προβλήματα του αγαπημένου μας χωριού, γιατί η καρδιά μας παραμένει πάντα εκεί, πιστεύουμε ότι έχουμε υποχρέωση να κάνουμε και εμείς από εδώ που βρισκόμαστε τις ανάλογες ενέργειες για την υπόθεση του ταχυδρομικού γραφείου που δυστυχώς κλείνει και αυτό. Γι' αυτό θα κοινοποιήσουμε σε όλους τους αρμόδιους επιστολές και θα παραστήσουμε όπου είναι απαραίτητο.

Εμείς όλοι στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου θα δουλέψουμε για όλα αυτά δυναμικά και στοχευμένα για το καλό του χωριού μας, του Συλλόγου μας και όλων των Μαραθοκαμπίτων.

Η Πρόεδρος
Αγγέλα Χατζίνη

Νίτσα Κουτσοδόντη-Αθανασίου

Για το Φτεριά

Στην μοναξιά που περνάει κάθε άνθρωπος της ηλικίας μου με συντροφεύει πολύ ευχάριστα το εκάστοτε τεύχος του «Φτεριά».

Διαβάζοντάς τον, αναπολώ τα χρόνια που η ίδια είχα επαφές με το σύλλογο των Μαραθοκαμπίτων, που συναγελαζόμουν με τους συγχωριανούς μου, αλλά τώρα λόγοι ανεξάρτητοι της θελήσεως μου με κάνουν να τους στερούμαι.

Είναι ωστόσο ο «Φτεριάς» που με φέρνει κοντά τους, διαβάζοντας τον συγκροτημένο και με λογικές υποδείξεις λόγο του κ. Αντώνη Αρναούτη τον οποίο δυστυχώς δεν γνωρίζω από κοντά. Θέλω επίσης να αναφερθώ στα κείμενα του Μανόλη Βουρλιώτη, του Κιλουκιώτη και ειδικά της Χρυσούλας Κώνστα, που την ήξερα ένα μικρό κοριτσάκι και τώρα θαυμάζω στα κείμενά της την αγάπη της για το χωριό μας και τους κατοίκους του. Επίτρεψέ μου, Χρυσούλα, είναι μεγάλο πράγμα να αγαπάς και ακόμη μεγαλύτερο να αγαπιέσαι. Με συγκίνησαν τα λόγια και οι στίχοι από ένα ποίημά σου που απευθύνονταν στο θανόντα φίλο σου. Δεν υπάρχει χώρος να αναφερθώ σε άλλα κείμενα, που όλα τους μας δίνουν κάτι. Εύχομαι στην πρόεδρο και σε όλους εσάς, ότι καλύτερο για το 2015 και χίλια ευχαριστώ για τα κείμενά σας που με ταξιδεύουν κάθε φορά νοερά στο Μαραθόκαμπο.

Χρυσούλα Κώνστα

Η σάτιρα Μετεκλογικά της Μαρίας Ι. Γιαγιά

Γυρνάμε πολλά χρόνια πίσω. άνοιξη του 1959, συγκεκριμένα στις 19 Μαΐου 1959. Η σάτιρα έχει θέμα τα πολιτικά-κοινοτικά δρώμενα και τα αποτελέσματα των εκλογών εκείνης της περιόδου. Γραμματείς στην

Η Μαρία Γιαγιά το 1930

κοινότητα Μαραθοκάμπου η πρόσφατα αποβιώσασα Κατίνα Μανδάλου και ο κ. Μανώλης Πίτας (Μπουρανέζος).

Άρχηγός του Συνδυασμού, ο σε πολεμική διαθεσιμότητα (πάντα εν ενεργεία τελών) ο αντισυνταγματάρχης Πέτρος Γιαννούτσος, επίλεκτο μέλος της κοινότητας του χωριού μας, ο οποίος είχε τραυματιστεί σε οδομαχίες στην Αθήνα την εποχή των Δεκεμβριανών και είχε χάσει το ένα του πόδι, όντας ανθυπολοχαγός.

Και το ανήσυχο πνεύμα ενός εκ των συνεργατών της σατυρικής εφημερίδας *Άραψ* καυτηρίασε πάντα καλόπιστα και καλοπροαίρετα τους υποψήφιους, που άλλωστε ήταν άνθρωποι της διπλανής πόρτας, φίλοι, συγγενείς και συγχωριανοί.

Γνωστοί οι περισσότεροι με τα παρατσούκλια τους που πολλές φορές γίνονταν αιτίες παρεξηγήσεως, τα αποδέχονταν όμως και μάλιστα αυτοσαρκάζομενοι. Επιτυχόντες και μη σε εκείνη την εκλογική αναμέτρηση πέρασαν άπαντες από την επιτίδεια και καυστική πένα του γράφοντος σατιρίζοντας την επικαιρότητα. Οι εκλογές συνέπεσαν με τις άγιες μέρες του Πάσχα και καθώς ήταν Μάιος η Μούσα ενέπνευσε «Χριστός Ανέστη χωριανοί μεσ' του Μαγιού τα κάλλη» την γράφουσα.

Απολαύστε τη. Υπογράφει Μαρία Ι. Γιαγιά και ήταν η μητέρα μου.

Το εκλεγμένο κοινοτικό Συμβούλιο για την περίοδο 17/05/59 – 30/06/1963 είχε ως εξής: **Πρόεδρος:** Πέτρος Γιαννούτσος. **Σύμβουλοι:** Ιωάννης Γιαγιάς, Δημήτριος Κουτσοδόντης, Λεωνίδας Πηλιτίσης, Εμμανουήλ Αρετούλης, Αθανάσιος Παυλής, Νικόλαος Αυλωνίτης, Πασχάλης Βαγιανός. **Αναπληρωματικοί:** Νικόλαος Κουρέρης, Εμμανουήλ Θάνος, Εμμανουήλ Κυπραίος.

Για τις πληροφορίες ευχαριστώ τους: κ. Μανώλη Πίτα, Αντιδήμαρχο Σάμου κ. Α. Βασιλάκη και τη δημοτική υπάλληλο Αργυρώ Κυπραίου.

1) Χριστός Ανέστη, χωριανοί,
μες του Μαγιού τα κάλλη,
η Μούσα με ενέπνευσε
κομπανιαμέντο να κρατώ
κι εκείνη να τα ψάλλει!

2) Μες του Μαγιού τις μυρωδιές
μ' έπασσε αναγούλα
κι έτσι θα ψάλλω ανάκατα
τα φρένα τα ανάστατα
και όσοι καταλάβετε
παράσημο θα πάρετε.

3) Εκλεγέντες δώστε ψήφο,
λίγη δόξα εκλιπαρεί,
λίγη δόξα και ας είναι
και μικρούλα και φτωχή.

4) Τώρα το τσουκάλι βράζει
κι όπου να' ναι θ' αποβράσει
και να δούμε στον καθένα
τι μερίδες θα μοιράσει.

5) Πότε το αδιόρθωτο
να διορθώσει χάλι;
Και με πανιά και με κουπιά
κράτα τη ρότα σου γερά,
λεβέντη μου Πασχάλη.

6) Κι άστονε να παραμελεί
και να κρυφοπαρακαλάει...
«αχ άγιε Πασχάλη μου
διόρθωσε το χάλι μου»!
Μες του Μαγιού τις μυρωδιές
αχ! τι λαχτάρεις είν' αυτές!

7) Και πάλι Μούσα έννεπε
κι άλλο σκοπό ν' αρχίσουμε!
και τον πλειοψηφήσαντα
σφόδρα να εξυμνήσουμε!

8) Με λουλούδια και τραγούδια
μες του Μάν τη χαρά,
τρεις μολόχες νερόπλυτες,
μια γαβάθα τραχανά,
παπαρούνες και τσουκνίδες και...

9) Το μυαλό του πήρε αέρα,
φτιάχνει δρόμους και πλατείες,
για να περπατάνε ίσια
οι μεγάλες οι κυρίες

- 10) Είχε έλθει τις προάλλες
  μια κυρία απ το Βαθύ
  και παρεπονείτο πάλι,
  «τι οδός είναι αυτή»;
  Τι φτωχούλες γυναικούλες
  του χωριού οι καημενούλες,
  όλες Πέτρο να ψηφίστε
  κι έτσι θα διορθωθείτε!
- 11) Τον πρώτον τον καλότυχον
  καλώς νταβραντισμένον
  στην έδρα που ανέρχεται,
  όσοι πιστοί προσέλθετε,
  πλην όμως να προσέξετε
  τον Δημοσθένην φέροντα
  το ρο καταρρητορευμένον!
- 12) Κάποια χοντρή υποδέχεται,
  «ορίστε, κύριε Πρόεδρε,
  παρακαλώ καθίστε»!
  Και κατ' ιδίαν ύστερα
  (αποβραδís ξεκίνησα...)

Εγώ κι εσύ, κυρ Πρόεδρε,
  κι ένας σου φίλος εμπνευστής,
  που 'χει λοξό το μάτι,
  (όπου κι αυτός μες στο ψητό
  σου 'βαλε καλή πλάτη).
  Και δια ταύτα δηλαδή
  ως πρώτον έργο μας λαμπρόν
  θα στήσουμε κι οι τρεις μαζί
  εντός του έτους άγαλμα
  στον καπεταν Σταμάτη!!!

- 13) Χρόνια τον έχω αντίκρυ μου
  και τα αντίγραφα θαρρείς
  με βλέμμα ολοζώντανο
  εξέταζε κάθε φορά.
  Και κάποιο βράδυ σοβαρά
  τον άκουσα να μου μιλά:
  «Ε σεις, ως πότε δηλαδή,
  θα μ' έχετε δω πέρα ζωγραφιστό;
  Θέλω κι εγώ να σπκωθώ
  και μαρμαρένιος να στηθώ
  στον Άγιο Αντώνη πέρα».

Η Μαρία Γιαγά με την οικογένειά της τη δεκαετία του 1960

- 14) «Τι να σου κάμω καπεταν;
Ο τέως καπετάνιος μας
δε φρόντισε τόσον καιρό,
πλην όμως φάκτουμ θεωρώ
και από τώρα σε θωρώ
στημένο όπου δει,
από το χέρι που κρατά
πολεμικό σπαθί».
- 15) Και πάλι Μούσα έννεπε
κι εγώ να κομπανιάρω
κι έτσι όπου με κούρντισες,
θα το παρατρενάρω
και τρέχω να βρω τη Μήτσα του Θεού,
που 'θελε σώνει και καλά
κι αυτός να δοξαστεί.
- 16) Κι ένας άλλος Δημοσθένης,
άλλος ρήτωρ δηλαδή,
που 'ναι λίγο παρακεί,
λίγο-λίγο το αλάτι
κι είναι λύσσα το τυρί,
τα ίδια Παντελάκη μου,
τα ίδια Παντελή μου.
- 17) Κι ου Μανώλης του Νούφριου,
που 'χει το σκούρο χρώμα,
απ' τη μαυρίλα έγινε
σκουρότερος ακόμα.
- 18) Είναι κι ο Κώστας ο Βρακνής,
που του 'παν «είσαι όλος;»,
πες ξαναπές, τον έφαγε
κι αυτόν ο Καρμανιόλος!
- 19) Πέρα στα Λεμονάδικα
χωρίς αντιλογία,
βούλωνε τα μπουκάλια σου,
να μη σου πω τα κάλια σου,
βαριά ...δημοσιογραφία!
- 20) Και ένας απ' τους τυχερούς,
που ναι και μπαταρόλος,
αυτές τις μέρες ολονέν
και τέχνες κατεργάζεται
και τον πολυποθούμενο
θρόνο περιεργάζεται!!!
Χαίρε και συ του κώδικος
και της ρητορικής.
Αμ τι, αμ πώς, αμ τι, αμ πώς,
άλεσμα θα σου στείλω,
σαν βάλεις μπρος το μύλο!
- 21) Και συ, μαυράκι Νικολή,
εκεί όπου δεν κάνεις,
μην την ουρά σου βάνεις.
- Στο βολανάκι κάθισε
και μη ζητάς μπελάδες,
γιατί τα φαρδομάνικα
είν' για τους δεσποτάδες!
- 22) Το άνω ισχύει και για σε,
Τουρούπη Δημητρό,
στο Γιώτα Χι σου κάλλιον
κι ερωτικό Προ-πο.
- 23) Κι άλλος ουν πολιτικός
σαν γάτος επιθετικός,
είναι και νέος...κάπως,
Αντώνιος ο Κάππος.
- 24) Είν' κι ο Στέλιος της Θανάσας,
νεωσί πολιτικός,
ευειδής κατά την όψιν,
στο λέγειν γοντευτικός!
- 25) Κι ο Μανώλης ο Κυπραίος,
προγάστωρ και ακμαίος,
που μια φορά, το ξέρετε τι έκανε;
Δώδεκα κλωσοπουλάκια
με ρύζι τα εγέμισε
και τα 'φαγε ως γιαπράκια!
- 26) Γεια και χαρά σου, φίλε μου,
Μανώλη του Θανάση!
Καρφί να μη σου καίγεται
κι ο κόσμος να χαλάσει.
- 27) Γερο-Γιαγά εργάστηκες
οκτώ κλειστά χρονάκια,
έκαμες δρόμους, οκετούς,

Η Μαρία Γιαγά τη δεκαετία του 1930

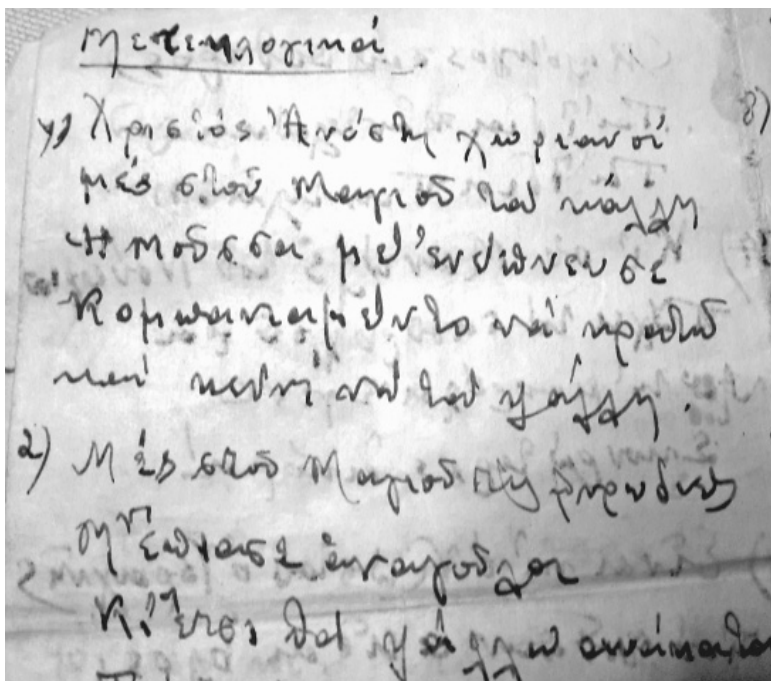
πλατείες και αυλάκια.
 Δεν άρεσε η δεξαμενή,
 ούτε το ουρητήριο.
 Η μια σφαγείο τώρα γίνεται,
 το άλλο...κωνευτήριο.
 Γέρο μου, τι τα ήθελες
 παπάδες ν' αραδιάσεις
 στους Μαραθοκαμπίτες
 αλεύρι να μοιράσεις;
 Πώς νηστικούς τους άφησες,
 οι πιο πολλοί δηλώσανε
 και υπέρ διακόσια
 μαυράκια σου φορτώσανε.
 Μα μη σε νοιάζει τώρα πια
 που δε σου λένε ζήτω,
 αυτά έχει η πολιτική,
 και ζήτω! μα και τσίτο!!!

28) Γρηγόρη-Γληγοράκη μου,
 αχ! κρίμας το λαδάκι μου,
 το 'δωσες για παράβολο
 και σ' έστειλαν στο διάβολο.
 Μα μεις δε θα ξεχάσουμε
 τα τόσα κοσμετάκια σου,
 τη γέφυρα των στεναγμών
 στου Χάχαλη και τον γκρεμόν
 τα τσίγκινα τα έργα σου
 και τα ξυλοπολιτάκια σου!
 Μες του Μαγιού τις μυρωδιές,
 τα ρόδα και τα κρίνα,
 το όνειρό σου κάθικε,
 κρίμα Γληγόρη μ', κρίμα!
 Το λένε τ' απδονάκια
 στου Χάχαλη τη βρύση,
 πως ο Γληγόρης θύμωσε
 κι όλα θα τα γκρεμίσει!

29) Τη Υπερμάχω σου
 ω απδονολάρυγξ.....ψαλμωδέεεεε....
 Χιλίων αν ήμουν κάτοχος ψήφων,
 θα σου τις έδινα, υπό τον όρον
 να πάψεις πλέον να κάνεις μπέεεεε!!!

Αφού ο Ύψιστος δώρον
 μοι έδωκεν ους μουσικόν,
 να σε ανέχομαι, δεν παραδέχομαι,
 σκασμός λοιπόν!!!
 Κι αν γίνεις πρόεδρος ή αντιπρόεδρος,
 να μην ξεχάσεις, ό,τι μας έταξες,
 να κατεβάσεις
 νερόν αμόλυντον εκ των πηγών
 του Κερκετέως μας των δροσερών.
 Ω Σάμος, δύστυχος!
 Πώς εκατάτηπες να γίνεις γέφυρα
 για να πηγαίνουνε και να μας έρχονται
 τρελοί απ' την Κέρκυρα!!!

Εν κατακλείδι, ω φίλοι, μάθετε,
 σούβλος ειμί! Και εκ της ζήλειας μου
 κι εκ της μανίας μου που δεν εψήφισα,
 καλόν εφάνη μοι και ούτω φίλοι μου
 όλους σας ύμνησα.

Ο λογαριασμός αυτός είναι για την ενίσχυση της
 «Στέγης Αγάπης»:

τράπεζα Eurobank
0026.0462.40.0200302533

IBAN: GR4202604620000400200302533

Σύλλογος των Απανταχού
 Μαραθοκαμπιτών Σάμου

Ο λογαριασμός αυτός είναι για τις συνδρομές του
 Συλλόγου και του Φτεριά:

τράπεζα Alpha Bank
226002002000307

IBAN: GR19 0140 2260 2260 0200 2000 307

BIC: CRBAGRAA

Σύλλογος των Απανταχού Μαραθοκαμπιτών Σάμου

Θεόδωρος Σαρρηγιάννης

Γεωργίου Κ. Αγγελινάρα, «Η Θεία Λειτουργία»

Ο Γ. Κ. Αγγελινάρας γεννήθηκε στο Μαραθόκαμπο. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και αργότερα μετεκπαιδεύτηκε στο Διδασκαλείο Μέσης Εκπαιδεύσεως. Διδάχθηκε τη βυζαντινή μουσική από τους πρωτοψάλτες και μουσικοδιδασκάλους Εμμανουήλ Βαμβουδάκη και Αντώνιο Σύρκα. Είναι πτυχιούχος του Εθνικού Ωδείου Αθηνών. Υπηρέτησε στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (1962-1995) ως καθηγητής, γυμνασιάρχης, διευθυντής λυκείου και Αν. Διευθυντής ΣΕΛΜΕ Αθηνών. Είναι πρόεδρος του Εφορευτικού Συμβουλίου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Σάμου και διευθυντής της Σχολής Εκκλησιαστικής Μουσικής της Ιεράς Μητροπόλεως Σάμου και Ικαρίας. Έχει παρασημοφορηθεί από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος με το Χρυσό Σταυρό του Αποστόλου Παύλου και έχει τιμηθεί από την Ακαδημία Αθηνών, το Υπουργείο Πολιτισμού, το Δήμο Αθηναίων, την Ακαδημία Κοινωνικών, Εθνικών και Πολιτιστικών Σχεδιασμών, την Ιερά Μητρόπολη Τρίκκης και Σταγών, το Σωματείο Ιεροψαλτών Τρικάλων, τον Παγκρήτιο Σύλλογο Φίλων Βυζαντινής Μουσικής, το Γενικό Επιτελείο Στρατού και την 79 ΑΔΤΕ.

Ο Γ. Κ. Αγγελινάρας δραστήριος, δημιουργικός, ακαταπόνητος προχώρησε στην έκδοση ενός έργου ζωής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Η Θεία Λειτουργία». Ένα έργο-σφραγίδα, απόσταγμα πείρας μιας ζωής στο ψαλτήρι. Αποτελεί ένα θησαυρό μουσικών κειμένων πατριαρχικής παράδοσης. Ένα πολύτιμο μουσικό απάνθισμα γνήσιων μουσικών μελωδιών. Αποθησαυρίζει σπάνια κείμενα, που αλλιώς θα κινδύνευαν ίσως να καθούν. Ένα corpus χρήσιμο, θησαυρός για το αναλόγιο. Καρπός ζωής, πείρας από ψάλσιμο δεκαετιών. Μάθημα ήθους και ύφους βυζαντινής μουσικής. Κτήμα ες αεί.

Το έργο του, η «Η Θεία Λειτουργία» αποτελεί επιτομή υλικού από ποικιλία μελωδιών. Παραδοσιακά, αυθεντικά, πατριαρχικά ακούσματα των Κωνσταντίνου Πρίγγου, Γρηγορίου Πρωτοψάλτου, Αντ. Σύρκα, Εμμ. Βαμβουδάκη, Θεοδώρου Φωκαέως, Πέτρου Λαμπαδαρίου, Γ. Κ. Αγγελινάρα κ.ά.

Με την «**Εκφραση της ψαλτικής τέχνης**», από τις εκδόσεις «**Άθως**», που αποτελεί θεωρητικό υπόβαθρο του έργου, ο Γ. Κ. Αγγελινάρας καταδύεται στα άδυτα του ομαδικώς ψάλλειν, στο ιδανικό του «από χορού ψάλλειν», εμβαθύνει στα μυστικά της ψαλτικής τέχνης. Αναλύεται το ύφος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας και επισημαίνονται οι λόγοι διατήρησης του πατριαρχικού ήθους.

Εξαίρεται η συμβολή του ίσου, της συνήκησης. Με

το ισοκράτημα και τη μελωδία δημιουργείται η αρμονία, η ευρυθμία, η ομορφιά της μελωδίας. Υπογραμμίζεται ιδιαίτερα η διατήρηση του πλούτου και η ανάδειξη του εκθαμβωτικού μεγαλείου της βυζαντινής μελουργίας, των Αρχόντων Πρωτοψαλτών της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας Ιακώβου Ναυπλιώτου, Κων. Πρίγγου, Θρασύβουλου Στανίτσα και Βασ. Νικολαΐδη. Όπως παρατηρεί ο συγγραφέας μέσα στην αυθεντική ψαλμωδία ενυπάρχει ή άσκηση εκλεπτυσμένης αισθητικής αγωγής. Πιστεύει πως η θαλπωρή, η γλύκα του αναλογίου δημιουργεί συγκίνηση και πραγματική μυσταγωγία.

Ο Άρχων Μαΐστωρ Γ. Κ. Αγγελινάρας έχει καταξιωθεί ως ένας από τους γνησιότερους εκφραστές της αυθεντικής πατριαρχικής παράδοσης. Σεμνός, αθόρυβος, ακάματος εργάτης της καθηγητικής έδρας και του αναλογίου. Πνευματικός ηγέτης, διανοούμενος,

σκεπτόμενος άνθρωπος, αεικίνητος, δημιουργικός, χαρισματικός δάσκαλος. Ακούραστος, έψαλλε μέχρι τη μία μετά τα μεσάνυχτα στην αγρυπνία για την Αγία Φιλοθέη, στη Μεγάλη Παναγία στις 18/2/2014. Στις 16/5/2014 έψαλλε με τη χορωδία του επί τέσσερις ώρες στον Άγιο Μακάριο στους Μύλους.

Δραστήρια η συμμετοχή του στα πολιτιστικά και πνευματικά δρώμενα της πατρίδας του. Επί σειρά ετών συμπαραστέκεται εμπράκτως στο Ιστορικό Αρχείο Σάμου (Στα Γ.Α.Κ. Σάμου παραχώρησε, ως γνωστόν, τη βιβλιοθήκη του). Πολύτιμη η συμβολή του και στη Δημόσια Βιβλιοθήκη Σάμου. Συχνά παίρνει ενεργό μέρος σε συνέδρια, συμπόσια, ημερίδες, επετείους, αφιερώματα, σε εκδηλώσεις κάθε είδους. Άφησαν εποχή ομιλίες και διαλέξεις του, που οργάνωσε ο Φιλοτεχνικός Όμιλος Σάμου, όπως για τα *μνημεία της Κωνσταντινούπολης*, για το *Διονύσιο Σολωμό*, για τον *Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη*, για τον *Κ. Π. Καβάφη* και για τον *Οδυσσέα Ελύτη*.

Θαρραλέος, με παρρησία υπερασπίζεται τις ιδέες του, τα ιδανικά του. Άνθρωπος κοινωνικός, χαρούμενος, ευδιάθετος, προσηνής, ευγενικός, καλόκαρδος, δίκαιος, αντικειμενικός με αίσθημα αμεροληψίας. Εμπνέει σεβασμό. Διδάσκει με το παράδειγμά του, την εργατικότητα του, τη φιλοπονία του, τη μεθοδικότητα και την αυτοπειθαρχία του.

Σαμολάτρης, έδωσε τα πάντα για τη Σάμο, τις παραδόσεις της, τον πολιτισμό της. Τα θυσιάσε όλα για το νησί του. Αρθρογραφεί τακτικά στον «*Απόπλου*» και στο «*Σαμιακόν Βήμα*», αναλύοντας πάντα καίρια πνευματικά, ιστορικά, πολιτιστικά και ιεροψαλτικά θέματα. Αρχοντικός, γενναϊόδωρος, με πλούσιο χιούμορ. Γλαφυρότατος αφηγητής, ενδιαφέρων συνομιλητής. Του

αρέσει το κέντρο των πόλεων. Ωστόσο θέλγεται και από ειδυλλιακά επαρχιακά τοπία, όπως της Σαμιοπούλας.

Πριν από λίγο καιρό τον τίμησαν μαθητές του της Βαρβακείου σχολής σε μια συγκινητική εκδήλωση, εκφράζοντας έτσι το σεβασμό, την εκτίμηση και την ευγνωμοσύνη τους.

Ως δάσκαλος της βυζαντινής μουσικής, διδάσκει μεθοδικά. Προχωράει κλιμακωτά από τα εύκολα στα δύσκολα. Από τα απλά στα σύνθετα. Δείχνει κατανόηση στα λάθη των αρχάριων μαθητών. Διορθώνει με ευγένεια. Μερικές φορές κάνει πως δεν ακούει. Ωστόσο, είναι άτεγκτος και αυστηρός, όταν νοθεύεται η γνήσια πατριαρχική παράδοση.

Υπερασπίζεται σθεναρά τις αδικημένες μορφές της ιστορίας (όπως ο Γεώργιος Δημητριάδης). Αγωνίζεται για τις ιδέες του, υπερασπιζόμενος με πάθος τις απόψεις του. Αντικειμενικός στις πολιτικές αξιολογήσεις. Έχει αποκτήσει πλούσιες εμπειρίες με τα ταξίδια του, τη διδακτική του πείρα και με τη συναναστροφή του με το φιλόσοφο Στέλιο Ράμφο και τον ευλογημένο γέροντα Πορφύριο.

Χαίρεται να μεταλαμπαδεύει τη βυζαντινή μουσική σε νέα παιδιά. Σκοπός της ζωής του να γεμίσουν και πάλι τα αναλόγια, όπως τη δεκαετία του 60, με τον Μαθιό Ανδρέου στο Καρλόβασι και τον Κώστα Σκάλκο στο Βαθύ. Να ψάλλεται η αυθεντική, η γνήσια βυζαντινή μουσική και στα πιο μικρά εκκλησιάκια και μοναστήρια της Σάμου, όπως η Παναγία η Μαυρίκαινα και η Ζωοδόχος Πηγή στο Κακοπέρατο.

Φέτος το Μάρτιο επισκέφτηκε τη μεγαλόνησο Κρήτη, όπου σε εκδήλωση, μίλησε με θέμα: «Τα διαχρονικά γνωρίσματα της Βυζαντινής μελουργίας και της ψαλτικής τέχνης». Εψάλησαν υποδειγματικά από την πρόσφατα εκδοθείσα «Θεία Λειτουργία» του Γ. Κ. Αγγελινάρα το ιδιόμελο «Τον ήλιον κρύψαντα ... δός μοι τούτον τον ξένον, όστις οίδε ξενίζειν τους πτωχούς τε και ξένους ...» και τα Λειτουργικά του πλαγίου πρώτου, μαζί με το ομόηχο «Αξιόν Εστιν».

Έφθασε ο καιρός να τιμηθεί δεόντως ο Γ. Κ. Αγγελινάρας (στη Σάμο και στην Αθήνα) για να συμφωνήσουμε με τις επανειλημμένες προτάσεις του εκλεκτού και διακεκριμένου δημοσιογράφου από το Καρλόβασι Γερασιμου Κοσμάτου.

Πνευματικός ηγέτης και καθοδηγητής. Προσπλωμέ-

νος στο καθήκον και στην αποστολή του. Υπόδειγμα βίου, αρετής, συνέπειας λόγων και έργων. Πειθαρχημένος, οργανωτικός, με υποδειγματική τάξη και αυτοέλεγχο στη ζωή του. Διδάσκει με το παράδειγμά του, με τη μεθοδική εργασία του, με το έργο του.

Λαμπρός επιστήμονας, εξαιρετικός φιλόλογος, απολαυστικός δάσκαλος. Βιβλίο-σταθμός «**Η βιβλιογραφία των εμμέτρων μεταφράσεων της αρχαίας**

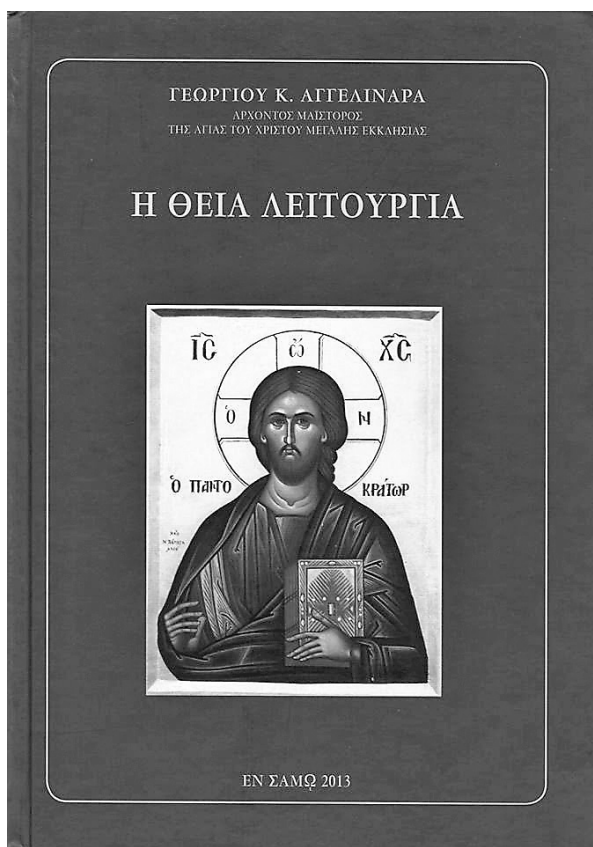
Ελληνικής ποιήσεως». Παρακίνησε τον Γιώργο Ιωάννου να μεταφράσει την Παλατινή Ανθολογία. Χαρακτηριστικές οι αναλύσεις του των όρων «Μύθος» και «Παροιμία». Εντυπωσιάζουν η πολυμάθεια και η ευρυμάθειά του. Ευαίσθητος και συναισθηματικός αγαπάει τα λουλούδια, τα ζώα, τη φύση, μα πιο πολύ τους ανθρώπους, με κατανόηση για τα πάθη και τις αδυναμίες τους.

Καταλήγοντας για το εκδοτικό επίτευγμα της «Θείας Λειτουργίας» θα λέγαμε ότι αποτελεί αποθησαύρισμα εμπειρίας δεκαετιών. Τα μαθήματα δοκιμάστηκαν βασιανιστικά και επίμονα πάνω στο ψαλτήρι. Διορθώθηκαν και βελτιώθηκαν. Εξάλλου αποτελούν καρπό και απόσταγμα σοφίας αιώνων, που συνέλεξε ως εργατική μέλισσα από λουλούδι σε λουλούδι, όλα

αυτά τα χρόνια, ο αφιερωμένος στη Βυζαντινή ψαλμωδία Δάσκαλος και Πρωτοψάλτης Γ. Κ. Αγγελινάρας. Του αξίζει επομένως η *ενθουσιώδης, εγκάρδια και θερμότατη* Επιστολή που του απέστειλε ο Παναγιότατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαίος, με ηθική επιβράβευση και ειλικρινείς επαίνους για το σπουδαίο αυτό έργο του.

Στους χαλεπούς καιρούς της πολιτιστικής και ηθικής κρίσης, το μόνο που μπορεί να αποτελέσει ανάχωμα στην κρίση και θεμέλιο της πνευματικής και ηθικής ανόδου της Ελλάδας είναι η Παράδοση και ο Πολιτισμός της.

Η παράδοση, η βυζαντινή μουσική και χαρισματικοί άνθρωποι και πνευματικοί ηγέτες, όπως ο Γ. Κ. Αγγελινάρας είναι τα μοναδικά αντίδοτα στην ευτέλεια και στη μιζέρια. Τέτοια φωτεινά παραδείγματα ανιδιοτελούς προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο μπορούν να φωτίσουν τα σκοτάδια και να δώσουν ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον. Να αναδείξουν στους νέους μια αξεπέραστη στάση ζωής με *λεβεντιά, ηρωισμό, παλκαριά, αξιοπρέπεια* και *ήθος*. Είναι κάτι που όλοι οι Έλληνες περιμένουν, εύχονται και οραματίζονται...

Κώστας Γ. Καμπούρης Μαραθόκαμπος (1973)

Το σπίτι του καπετάν Σταμάτη

Αυτό το ένδοξο αλλά ερειπωμένο σήμερα σπίτι της οικογένειας Γεωργιάδη, οι Μαραθοκαμπίτες αποφάσισαν να το επιδιορθώσουν και να το ευπρεπίσουν, δίπλα δε να κτίσουν μουσείο που να περιλάβει όλα τα ενθυμιάματα του ήρωα, τα περισσότερα των οποίων ανήκουν στην κ. Ερσιλία, η οποία εκτός της εξαγοράς του σπιτιού που είχε περιέλθει σε ξένα χέρια κατάθεσε και στην Εμπορική Τράπεζα δρχ. 70.000 που μαζί με δρχ. 10.000 που προσέφερε το Παράρτημα Μαραθοκάμπου της Αδελφότητας Σαμίων Αθηνών, ελπίζεται να επαρκέσουν στο μεγαλύτερο μέρος της δαπάνης, αφού μάλιστα και το λαμπερό αρχιτεκτονικό σχέδιο (κάτοψη σε κλίμ. 1:50) έγινε δωρεάν από τον

πολιτικό μηχανικό Κώστα Ξ. Καραθανάση.

Ήδη καθώς έγραψαν οι σαμιακές εφημερίδες και διεξοδικότερα η «Σαμιακή Επιθεώρησης», το σχέδιο εγκρίθηκε από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία και ίσως πολύ σύντομα να τελειώσει το κτίριο και να χρειάζεται μόνο να εξευρεθεί η δαπάνη επιπλώσεως.

Η κ. Ερσιλία Ηρ. Σταμάτη (Γεωργιάδη) δεν χρειάζεται ασφαλώς ούτε ευχαριστήρια ούτε συγχαρητήρια. Θα ήταν αδιανόητο η μεγάλη αυτή Δέσποινα να μη βρίσκεται στο ύψος του ενδόξου επωνύμου της.

Ναοί του Μαραθοκάμπου. Αγία Παρασκευή

Επισκεπτόμαστε το παρακείμενο ναό της Αγίας Παρασκευής. Είναι ενοριακός από τους καλύτερους του Μαραθοκάμπου, με τρία κλίτη, καλαίσθητη διακόσμηση και σε ρυθμό βασιλικής με τρούλο.

Μετά το προσκύνημα της Αγίας Παρασκευής συνεχίζουμε τον περίπατο. Στα παλιά χρόνια ο Μαραθόκαμπος δεν είχε φήμη καθαρού χωριού. Η διάβαση από τους δρόμους του με το σουβλερό και γλιστερό καλ-

ντερίμι και τα ακάλυπτα ρέματα που τους διέσχιζαν κουβαλώντας όλων των λογίων τις βρωμίες, ήταν σχεδόν απαγορευτική. Αλλά η τελεία απαγόρευση – φυσικά το λέμε σαν σχήμα λόγου – ήταν από τις γειτονίες που τις διέσχιζε ο δυσώδης – όνομα και πράμα – Σκατλίτης. Πού είσαι λοιπόν ασκέπαστε Σκατλίτη να σε ρβίρεις τις αναθυμιάσεις σου! Υπέκυψες επιτέλους και συ στο μεγάλο ρέμα της εποχής μας το πολιτισμό. Σκεπάστηκες και έπαψες να ρυπαίνεις την πιο ονομαστή κωμόπολη της Σάμου.

Αγία Τριάδα

Φθάσαμε στην ενορία της Αγίας Τριάδας. Βρίσκεται στο πιο ψηλό τόπο του Μαραθοκάμπου. Είναι η καθεαυτού γεωργική και ποιμενική συνοικία. Ο φερώνυμος ναός έχει δύο κλίτη και στο υπέρθυρο της εισόδου διαβάζουμε ότι αναγέρθηκε το έτος 1798. Έχει πολλές παλιές εικόνες, μέσα δε στο ναό περιλαμβάνεται και ναΐδριο αφιερωμένο στον όσιο Χριστόδουλο.

Άγιος Αντώνιος

Είναι καθιερωμένος εκτός του Μεγάλου Αντωνίου και στους Μεγίστους Ταξιάρχας, την εικόνα των οποίων σίκωσαν ψηλά στα χέρια τους οι καπεταναίοι στη δοξολογία που έγινε στις 17 Απριλίου 1821 και ορκίστηκαν ή να ζήσουν ελεύθεροι ή να πεθάνουν. Ακόμα οι Μαραθοκαμπίτες παρά τα 152 χρόνια που πέρασαν από τότε, ανιστορούν τα περιστατικά της ένδοξης αυτής ημέρας καθώς τ' άκουσαν από τους πατεράδες τους. Ένας της συντροφιάς μας με γεμάτη πίστη φωνή και μέσα σε βαθιά σιγή των άλλων επαναλαμβάνει την χιλιοειπωμένη ιστορία. Ο ενθουσιασμός, λέγει, ήταν γενικός, κανένας άνδρας δεν έλειπε, ακόμα και τα γυναικόπαιδα του Μαραθοκάμπου ετόνιζαν με φωνές χαράς και αλαλαγμούς το μεγάλο γεγονός και όλοι και την αναπνοή τους ακόμα σταμάτησαν, όταν ο πρωτόπαπας διάβασε την προκήρυξη του Υψηλάντη:

«Αδελφοί, ήλθεν η ώρα!...»

Και κατόπιν έφθασε η στιγμή του όρκου και τον απήγγειλε βροντόφωνα ο παπάς, όλοι, καπεταναίοι και λαός με σπκωμένο το χέρι υψωμένο το εικόνισμα των Ταξαρχών τον επανέλαβαν.

«Ομνύομεν επικαλούμενοι και τον εορτάζοντα σήμερον Απόστολον Θωμάν ότι είμεθα έτοιμοι και εις πυρ και εις θάνατον υπέρ της ελευθερίας του έθνους και της πατρίδος».

Την εικόνα των Ταξιαρχών αργότερα (1825) οι Μαραθοκαμπίτες καπετάνιοι την ασήμωσαν, το δε 1831 με έρανο όλων των Μαραθοκαμπιτών ανέθεσαν στο ναό την εικόνα του Τιμίου Προδρόμου υπέρ αιωνίας μνήμης των ηρωικώς πεσόντων κατά τον ιερό αγώνα.

Προφήτης Ηλίας και πλατεία Λούγκας

Στο κέντρο της πόλεως υψώνεται μεγαλοπρεπής ο μητροπολιτικός ναός με τέσσερα κλίτη, παλαιές εικόνες και καλό διάκοσμο. Εκεί κοντά στο ναό είναι και η κεντρική πλατεία του Μαραθοκάμπου, η Λούγκα. Είναι μια καλή πλατεία, τσιμεντοστρωμένη με ένα ογκώδη πλάτανο, αλλά δεν είναι ανάλογη, δεν είναι στα μέτρα της μεγάλης και ονομαστής κωμοπόλεως Μαραθοκάμπου. Εκεί βρίσκεται και η μεγάλη πηγή με το φημι-

δες της Αγίας Τριάδος. Ένα διάστημα έπαυσε να είναι ενοριακός ναός. Τελευταία όμως ανακοινώθηκε και ξαναλειτουργείται.

Παναγία Μυρτιδιώτισσα

Είναι ο νεκροταφειακός ναός του Μαραθοκάμπου. Εορτάζεται στις 23 Σεπτεμβρίου σε ανάμνηση του θαύματος της ανευρέσεως στα Κήθουρα πριν από 500 χρόνια της ιεράς εικόνας της Θεοτόκου.

Μονή Κοίμησης της Θεοτόκου

Και τώρα μας μένει το γυναικομονάστηρο. Στο δρόμο προς τη μονή περνούμε από σοκάκια, άλλα στενά και δυσκολοπάτητα, άλλα στρωμένα με καλντερίμι πλακωτό αρκετά καλά και μπορώ να πω και γραφικά, μερικά

σμένο για την ελαφράδα του και τη δροσιά του νερό. Υπάρχουν πολλά καφενεία και ένα καλό εστιατόριο, σε απόσταση δε εκατό μέτρων προς ν. α. κατεύθυνση βρίσκεται το νεόδμητο ξενοδοχείο του Γεωργαλά που εκπληρώνει αρκετά καλά το προορισμό του. Άξιο μνημονεύσεως είναι ένα ξυλόγλυπτο ποίκιλμα καλής λαϊκής τέχνης που ανήκε στην οροφή του κατεδαφισθέντος παλαιού κτιρίου και το οποίο ο Γεωργαλάς φρόντισε να το περισώσει και να το τοποθετήσει στο μέσο της οροφής της ευρύχωρης σάλας του ισογείου που είναι καφενείο και εστιατόριο μαζί.

Άγιος Αθανάσιος

Είναι το χαμηλότερο μέρος του χωριού, οι αντίπο-

επισκευασμένα και καλοφτιαγμένα και πολλά τσιμεντοστρωμένα. Συναντούμε και βρύσες πολλές. Ρωτώ για τη βρύση του Τσαγκαράκη, αν υπάρχει εκεί κοντά ανάθεμα (σωρός από πέτρες της κατάρας). Όχι, μου είπαν, πάνε πολλά χρόνια που τα έργα αυτά της οργής και του θρησκευτικού φανατισμού εξέλιπαν. Φθάσαμε στη μονή. Κτίσθηκε από αγιονορείτες πατέρες ή σωστότερα προϋπήρχε σαν οίκος ευγηρίας και το 1787 όταν κατέφυγαν στο Μαραθοκάμπο οι λεγόμενοι Κολυβάδες το μετέτρεψαν σε μοναστήρι, διότι εστερείτο πόρων να λειτουργήσει σαν γηροκομείο, συγχρόνως δε χειροθέτησαν σε μοναχές γυναίκες που ήθελαν να εγκαταλείψουν τον κοσμικό βίο. Οι μοναχές αυτές σαν Μαραθοκαμπίτισσες δεξιότέχνισσες στη κεντητική

οργάνωσαν εργαστήρι χειροτεχνίας και με τα εισοδήματά του επαναλειτούργησε επί πολύ καιρό το άσυλο.

Η εκπαίδευση

Στον Μαραθοκάμπο μπορούμε να πούμε ότι η εκπαίδευση είναι ολοκληρωμένη. Αρχίζει από το νηπιαγωγείο, το δημοτικό σχολείο, το μικτό γυμνάσιο και τελειώνει με το αναγνωστήριο-βιβλιοθήκη.

Νηπιαγωγείο. Ιδρύθηκε το 1971 και στεγάζεται στο Κεντούρειο Δημ. Σχολείο. Πολλοί υποστηρίζουν ότι πρέπει να εγκατασταθεί στο ανήκον στο δημόσιο σπίτι του Παπαχάρακα. Το σπίτι αυτό είναι ιδιόρρυθμο στη

φών Κεντούρη εις μνήμην των γονέων τους. Βρίσκεται σε ψήλωμα στη συνοικία Αγίου Αντωνίου επάνω στον επαρχιακό δρόμο. Αποτελείται από ένα υπερυψωμένο ισόγειο του οποίου οι υπόγειοι χώροι μένουν ακρησιμοποίητοι και έχει εν όλω 8 αίθουσες διδασκαλίας και γραφείων και μια μεγάλη αίθουσα στο κέντρο του κτιρίου για εκθέσεις και σχολικές παραδόσεις. Ανταποκρίνεται πλήρως στις απαιτήσεις ενός σύγχρονου εκπαιδευτηρίου. Το δημ. σχολείο του Μαραθοκάμπου είναι πενταθέσιο, ενώ κτίσθηκε για δυο δημοτικά σχολεία, διότι τότε ήταν άλλοτε η μαθητική δυναμικότητα του Μαραθοκάμπου.

κατασκευή του, έχει έξοχη εσωτερική διαρρύθμιση, ωραία δωμάτια επικοινωνούντα με το εξαγωνικό σαλόνι του, περιτριγυρίζεται δε από ένα θαυμάσιο δενδρόκηπο. Ναι, αλλά η ανακαίνισή του γιατί η σημερινή του κατάσταση λόγω παλαιότητας είναι απαγορευτική, θα στοιχίσει πολύ, ενώ το νηπιαγωγείο μπορεί άνετα και οριστικά να εγκατασταθεί στη πτέρυγα του Κεντουρείου όπου βρίσκεται και τώρα, το δε σπίτι του Παπαχάρακα αν και δεν είναι συνεχόμενο αλλά στην αντικριστή πλευρά του αμαξιτού δρόμου, να κατεδαφιστεί και να διαμορφωθεί σε γήπεδο γυμναστικής και προαύλιο του δημοτικού, του οποίου η αυλή στο πίσω μέρος του κτιρίου είναι δυσανάλογα μικρή και έχει ανάγκη επεκτάσεως.

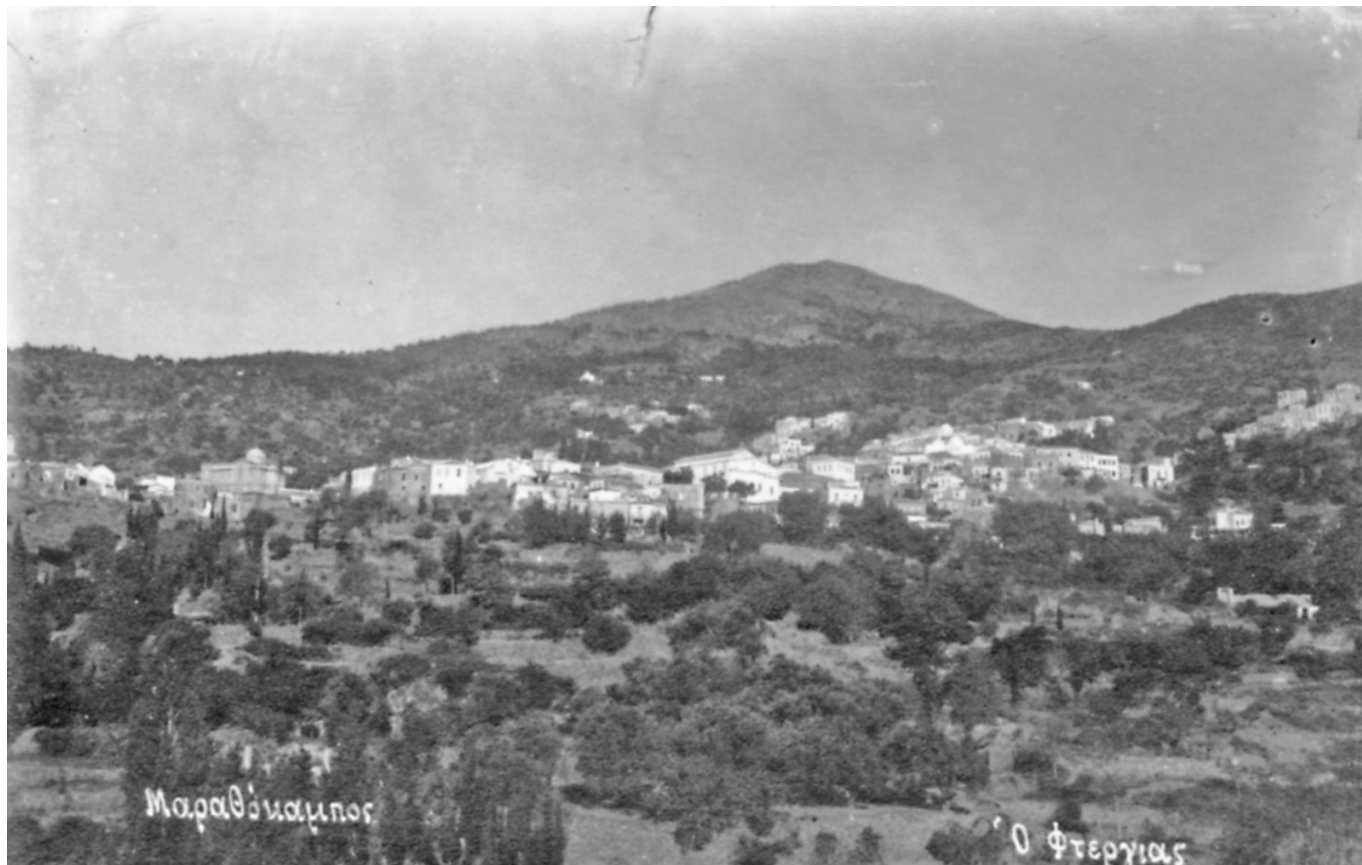
Δημοτικό. Είναι ένα έξοχο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Μεγάλο, άνετο, αρχοντικό. Ονομάζεται Κεντούρειο διότι έγινε με δωρεά της διακρινομένης οικογενείας αδελ-

Γυμνάσιο. Εξυπηρετεί όλη τη νοτιοδυτική πλευρά της νήσου, είναι μικτό, έχει 250 μαθητές και βρίσκεται στο κέντρο της κομποπόλεως. Το κτίσμα είναι παλιό, αναγέρθηκε επί ηγεμονικού καθεστώτος (1884) για δικαστήριο. Στερείται αναλόγου προς τις ανάγκες του προαυλίου και γυμναστικού γηπέδου και επομένως λόγω και της στενότητας των δωματίων που χρησιμοποιούνται για αίθουσες παραδόσεως και της παλαιότητάς του κρίνεται ακατάλληλο και η μοναδική λύση θα ήταν να δοθεί ο λόγος στη κατεδαφιστική σκαπάνη ώστε στη θέση του να αναγερθεί ένα σύγχρονο εκπαιδευτήριο και προαύλιο και γυμναστικός χώρος να γίνει το συνεχόμενο με το γυμνάσιο νεκροταφείο του Μαραθοκάμπου. Επισκέφθηκα το γυμνάσιο με τον τότε πρόεδρο της κοινότητας κ. Γιάννη Γιαγά, γνωστό στα σαμακά γράμματα από πολλές συγγραφές και μελέτες του. Η γνωριμία του γυμνασιάρχη με εντυπωσίασε

για το ζήλο και την αφιέρωσή του στο υψηλό του λειτούργημα, την αδιάκοπη μέριμνά του να είναι συμπληρωμένο κατά το δυνατόν το διδακτικό προσωπικό και το ενδιαφέρον του για ένα νέο γυμνασιακό κτίριο.

Αναγνωστήριο και βιβλιοθήκη.

Το Αναγνωστήριο δεν έχει πολλά βιβλία, όλα όμως είναι εκπαιδευτικού και μορφωτικού χαρακτήρος και δεδομένου ότι ιδρύθηκε κυρίως για να εξυπηρετήσει

Νεκροταφείο. Καθώς είπαμε και παραπάνω, συνέχεται με το γυμνάσιο και επόμενο ήταν εκεί να κατευθυνθεί η συντροφιά με επικεφαλής τον υπέργηρο αλλά με ακμαίες τις σωματικές δυνάμεις και τις πνευματικές δραστηριότητες άθικτες από το χρόνο κ. Γιαγιά. Σε μια στιγμή μου θυμίζει το σαιξπηρικό ήρωα Άμιλντ που επισκέπτεται το νεκροταφείο και κρατώντας στα χέρια του μια νεκροκεφαλή φιλοσοφεί τη ματαιότητα των εγκοσμίων. Έτσι κι ο γεροφιλόσοφος Γιαγιάς διαβάσει ονόματα σε επιτάφιας πλάκες που ανήκουν σε παλιούς γνωρίμους και δίνοντας προφανώς διέξοδο στη πικρή σκέψη που πλακώνει τη καρδιά του ότι «κανένας δεν γλιτώνει από τον αδυσώπητο χάρο», μονολογεί:

Τουλάχιστο τώρα κάνουν όμορφες κατοικίες στους νεκρούς, ενώ στα παλιά χρόνια, εκτός εξαιρέσεων, τους τάφους τους υποδείκνυαν απελέκητοι σταυροί.

Χάρη σε ευγενική δωρεά των αδελφών Γ. Σαρρή για την οποία θα κάμουμε λόγο στο Αναγνωστήριο, το νεκροταφείο θα μεταφερθεί στη δυτική παρυφή της κοινοπόλεως και δεν θα γειτονεύει πια με το γυμνάσιο, τη κυψέλη της νέας ζωής, τη χρυσή ελπίδα του Μαραθόκαμπος. Και έτσι το γυμνάσιο θα αποκτήσει επιτέλους κατάλληλο και ευρύχωρο προαύλιο και γυμναστήριο, ίσως δε και στάδιο.

τη μαθητώσα νεολαία, επιτυγχάνει άριστα το σκοπό του. Είναι εγκατεστημένο στο πατρογονικό σπίτι των αδελφών Γ. Σαρρή, οι οποίοι το εδώρισαν στη κοινότητα αποκλειστικά για να γίνει αναγνωστήριο. Αλλά η προσφορά τους δεν είναι μόνο το σπίτι, τα βιβλία και η δαπάνη της λειτουργίας του. Παρεχώρησαν επίσης και δυο ελαιοκτήματα εκ των οποίων το ένα για να γίνει νεκροταφείο και το άλλο για να διατίθενται τα εισοδήματά του για αγορά βιβλίων του αναγνωστηρίου. Εύγε τους.

Εκτός του Αναγνωστηρίου υπάρχει και η βιβλιοθήκη του Δημ. Σχολείου. Αποτελείται από χιλίους και πλέον τόμους μεταξύ των οποίων πολλά σπάνια και αξιόλογα βιβλία. Τη διάσωση και την περαιτέρω ανάπτυξη της βιβλιοθήκης αυτής από τις διαρπαγές κατά τα Κομμουνιστικά (1908), κατά την απόβαση τούρκικου στρατού κατοχής (1912) και κατά τα Γιαγαδικά (1916), ο Μαραθόκαμπος τη χρωστάει στον έξοχο σχολάρχη του των ηγεμονικών χρόνων Μ. Μυρογιάννη, ο οποίος κατόρθωσε να τη διαφυλάξει και να την ταξινομήσει. Τώρα όμως που ιδρύθηκε το Αναγνωστήριο, νομίζω ότι η βιβλιοθήκη του Δημ. Σχολείου πρέπει να μεταφερθεί εκεί για να γίνει προσιτή στους σπουδαστές.

Εφ. Σαμακόγης Τύπος, Αθήνα Σεπτέμβριος 1973

Έλσα Χίου

Το κασελάκι του καπα-Νικόλα Αρναούτη

Αν χρειαζόταν να μάθω σ' ένα παιδί την τοπική του ιστορία, θα ξεκινούσα απ' το δίπλωμα ενός καρτιού, που μεταμορφώνεται σε караβάκι. Θα πρόσεχα όμως, να συγκρατήσω το παιδί, να μην υπερτιμήσει τη σημασία εκείνου του караβιού, δίνοντάς του να καταλάβει πόσο λίγο χώρο πάνει αυτό το παιχνιδάκι μέσα στην απέραντη θάλασσα, πόσο λίγο χώρο το ψαροχώρι του μέσα στην Ελλάδα και πάνω στην υδρόγειο. Γιατί δεν είναι ζήτημα μεγέθους οτιδήποτε αφορά την παραδοσιακή τέχνη των πλεούμενων, το πνεύμα του ταξιδιού και τα έργα των θαλασσινών ανθρώπων. Υπάρχουμε για να μπορεί, μέσα από μας, να παραχθεί ένα έργο. Και σ' αυτό, χρειάζονται όλοι οι άλλοι απέραντοι κόσμοι. Όταν θα του μιλούσα για τη σαμακή θάλασσα, θα το βοηθούσα να κατανοήσει τον εκπληκτικό πολιτισμό των αρχαίων πλοών. Έναν πολιτισμό που τον γέννησε αυτή η ίδια θάλασσα, που πάνω της το παιδί εμπιστεύεται τη χάρτινη βαρκούλα του.

Για όλα τούτα, κυνηγάω τα περασμένα και συλλέγω τις μνήμες των γερόντων, ειδικά αυτών που ταξίδεψαν πολύ.

Συζητώντας με τον παλαίμαχο караβοκαπετάνιο, ιστιοπλόο και αρμαδούρο των ντόπων καϊκιών, καπα-Νικόλα Αρναούτη, αποκόμισα μια ακόμα ψηφίδα πολιτισμικής συνείδησης του τόπου μας.

Πλησιάζοντας τα 100 χρόνια του τον περασμένο Σεπτέμβρη, διατήρησε μέχρι τέλους την πνευματική του διαύγεια και το χάρισμα της αφήγησης, μέσα απ' τις μνήμες της εποχής του. Ομιλητής παραστατικός των ιστοριών που τον σφράγισαν, είχε στο λόγο του την ομορφιά των ξεχασμένων λέξεων και της ολοζώντανης ιστορικής αλήθειας. Το απόσπασμα της συνέντευξης, ενδεικτικό της οξύνοιας που τον χαρακτήριζε ως το τέλος της ζωής του.

«Γεννήθηκα το 1916. Νεαρός έμπλεξα στους ταρσανάδες. Ύστερα ταξίδεψα. Απ' τον Πρόδρομο Σαρρηγιάννη που είχε σπίτι στη Λούγκα, έμαθα την τέχνη της αρματωσιάς των ιστιοφόρων. Αρμαδούρος των καϊκιών. Και τώρα να έλθει ένα καϊκι, μπορώ να το καταμετρήσω, να του κόψω τα πανιά, τα άλμπουρα, τα σχοινιά και τα σύρματα όλα. Αρμάτωνα μπρατσέρες, ράντες και ψαράδικα με σακολεβί. Πανί σαν τέντα ήτανε. Γνώριζα όλες τις αρματωσιές. Ο Πρόδρομος

Σαρρηγιάννης, που μου έμαθε τη δουλειά, ήταν απ' τους καλύτερους αρμαδούρους. Ήταν όμως με ένα ποδάρι. Ανάπηρος. Και μου λέει:

– Βρε Νικολάκη, δεν έρχεσαι να σε μάθω; Ήτανε κι ο πατέρας μου αρμαδούρος. Κι άλλοι πιο παλιά.

– Θα τα καταφέρω, μαστρο Πρόδρομε, με τις κλωστές και τα σχοινάκια;

– Θα τα καταφέρεις, μου είπε.

Και μου έμαθε όλα τα μυστικά. Ήμουν ευκίνητος και αδύνατος και μπορούσα να σκαρφάλω εύκολα πάνω σε ένα άλμπουρο. Και έγινα κι εγώ μάστορας στις αρματωσιές. Ύστερα δούλεψα και στα κότερα. Καπετάνιος. Πήρα διπλώματα. Καπετάνιου και ιστιοπλόου. Τα εργαλεία για τις αρματωσιές τα έχω φυλαγμένα σ' ένα κασελάκι. Πρώτα είναι η μεγάλη ξύλινη ματσόλα με το λούκι. Περνάμε το σχοινί με το σύρμα. Το συρματόσχοινο περνάει απ' το λούκι και όταν το τραβάς, τεντώνει. Πατρονιέρνει. Έχουμε τη μεγάλη και τη μικρή ματσόλα. Πρέπει να τα δεις για να καταλάβεις πώς πατρονιέρνει το σύρμα και το σχοινί στις εγκοπές και πώς το στρίβεις να

τεντώσει. Με τη μικρή ματσόλα το σφίγγουμε, όταν το ματίζουμε το σχοινί με τη θηλιά. Το σφίγγεις και το ματίζεις. Είχαμε και βελόνες για τα караβόπανα. Μεγάλες και κοντρές σαν σακοράφες για το ράψιμο των πανιών. Είχαμε και τον βαρδαμά. Μια δακτυλήθρα σκληρή σαν πλατσουκωτό πετράδι με γουβίτσες, κολλημένη πάνω σ' ένα κομμάτι караβόπανο. Είχε μέρα που έραψα και 47 μέτρα πανί. Είχαμε ακόμα τις ποντούζες. Μεταλλικά πλατιά δακτυλίδια, μπρούτζινα, που μπαίνανε απ' τη μια μεριά και την άλλη στις τρύπες που ανοίγαμε στη σειρά στο караβόπανο. Είχαμε και το ράιο, που κυλάει. Τα ράουλα που περνούσαμε στους μακαράδες. Είχαμε και το κλειδί, που κλείδωνε με το άλμπουρο, τα συρματόσχοινα και τα σχοινιά του πανιού. Χρησιμοποιούσαμε και άλειμμα από γνήσιο κερί της μέλισσας. Για να γλιστράει το σχοινί. Και κλωστές. Και πιο ψηλή και διπλή και πιο κοντρή. Είχαμε ακόμα και σιδερένιες καβίλιες, με μύτη μπροστά σαν σουβλιά και με γυριστές μύτες άλλες, για να ανοίγουμε τις τρύπες στο πανί, που ήτανε σκληρό και πολύ τραχύ για να περάσει ύστερα το σύρμα. Ύστερα είναι οι ροδέλες, μεγάλες και μικρές. Και κοπίδι ειδικό, για

να κόβουμε τα σύρματα. Όλα τα έχω στο κασελάκι, στο σπίτι στο Μαραθόκαμπο».

Λίγες μέρες αργότερα, με τη κόρη του τη Ντίνα και τη Μαρία Γαλάνη, πήγαμε στο σπίτι του στο Μαραθόκαμπο, στη γειτονιά του παλιού κινηματογράφου. Ανεβήκαμε τη ξύλινη σκάλα που οδηγούσε στη σάλα με τα ντόπια έπιπλα, τα γυαλικά και τα μικροπράγματα μιας εποχής που μύριζε ταπεινή αρχοντιά και καρτερία. Το μάτι έμεινε στο ωραίο φωτογραφικό πορτρέτο της κ. Ελισάβετ, της γυναίκας του καπτα-Νικόλα, θυμίζοντάς μας τη γλυκομίλητη παρουσία της στη παιδική μας ζωή. Το κασελάκι ανασύρθηκε απ' την κρύπτη του κι όταν ανοίχτηκε, γέμισε το τραπέζι φασκιωμένα εργαλεία, τυλιγμένα με τρυφερότητα σε λευκά πανιά. Το κασελάκι άνοιξε σαν στόμα μαρτυρίας των αλλοτινών καιρών και μόνο γι' αυτό, φάνταζε σεβάσμιο. Μέσα

του υπήρχε η μαγεία που μακραίνει τη ζωή μας. Μας μετέφερε μακριά στο χρόνο που δεν είχαμε γεννηθεί ακόμα και μας γοήτευε το άγγιγμα εκείνων των πραγμάτων, των δουλεμένων από χέρια επιδέξια και τραχιά, που τα οδηγούσε η βαθιά εμπειρική γνώση της πραγματικής ναυτοσύνης. Οι τεχνίτες των ναυτικών επαγγελμάτων είναι απ' τα πιο υπεύ-

θυνα άτομα που γεννιούνται στη γη. Σηκώνουν την ευθύνη μιας πάλης ζωής και θανάτου. Ο καπτα-Νικόλας συναντήθηκε πολλές φορές με τον κίνδυνο. Μας τα περιγράφει λεπτομερώς ο ίδιος σε ένα ακόμα απόσπασμα:

«Λίγο πριν τη κατοχή, ο Αλέξης Τσαλαπατάνης μάς σκάρωσε το καϊκι μας στον Όρμο. Πήραμε караβομαστόρους και όλα τ' αδέρφια μου μαζί δουλέψαμε στο καϊκι. Βγήκε ένα πολύ ωραίο πέραμα, 45 τόνων. Αργότερα χωρίσαμε. Άλλος στη Ρωσία, άλλος εδώ κι άλλος εκεί. Έμεινα μόνος κι αρμένιζα μ' αυτό. Το δούλεψα δέκα χρόνια. Το όνομά του Νικόλαος. Όχι Άγιος Νικόλαος. Νικόλαος σκέτο. Αλλά ο Άγιος με προστάτευε. Άκου. Ήμασταν φουνταρισμένοι στην Ικαρία, αναγκασμένοι απ' τον καιρό. Φορτωμένοι ξυλεία για τον Πειραιά. Λοιπόν εκεί που λαγοκοιμόμουν, γιατί είχε φουρτούνα, έρχεται ένας από πάνω μου και τα' χασα. Όπως ήμουν ξαπλωμένος στη κουκέτα, με τραβάει από δω. Γυρίζω και βλέπω τον Αι-Νικόλα ολοζώντανο, έτσι όπως είναι ντυμένος στην εικόνα του στην εκκλησιά. «Σήκω!», μου λέει. «Φύγετε, γιατί ο καιρός χαλάει και θα σας βουλιάξει». Πετάχτηκα απάνω και τρέχω στη πλώρη να ξυπνήσω το πλήρωμα. Γκρίνια! κακό, άλλος το ένα κι άλλος το άλλο. Πού θα μας πας, θα μας

πνίξεις, φωνές κακό. Και το σηκώσαμε και τράβηξα κατά τη Νάξο για να πάω μετά γεμάτα να πάω στη Μύκονο στον Ορνό. Κι έτσι τη γλύτωσα. Γιατί εκείνη τη νύχτα στη θάλασσα της Ικαρίας, το μπουγάζι ξέρναγε φίδια. Σε πολλούς το έχω πει αυτό. Κι αυτοί οι άλλοι που είχα μέσα το ξέρανε. Αλλά δεν το πιστεύανε πως με τράβηξε ο Αι-Νικόλας. Γιατί ήμουν βλάσφημος. Λοιπόν τι να πιστέψω; Εγώ τον είδα όπως ήταν ντυμένος στο εικόνισμα. Τον πιστεύω. Κι άλλη φορά με βοήθησε, έξω απ' το Καρλόβασι.

Το έχω φωτογραφία το καϊκι. Το βλέπεις; Δικάταρτο. Με δύο ιστούς. Ένα φλόκο κι έναν σάντζα μπροστά στο μπαστούνι. Βρεθήκαμε σε κίνδυνο κι άλλες φορές. Είχα πάει στη Μήλο πασσάλους. Μετά βγήκα προς τα πάνω να έλθω στη Σάμο. Καιρός φρέσκος. Φουρτούνα. Και μου τα δίνει στο χέρι. Και πάω στην Αμοργό. Νύχτα.

Τρικυμία κι απελπισία. Αλλά δεν το βάζαμε. Και ύστερα βρήκα και ζώα. Ήταν εκεί ένας έμπορος απ' το Καρλόβασι και φόρτωσα ζώα και τα έφερα στη Σάμο. Ό,τι εύρισκε, φορτώνουμε. Φορτώνουμε και φεύγαμε. Και τσουκάλια. Πήγα και στη Χίο, μια καϊκιά τσουκάλια. Και καρβουνάκι απ' το εργοστάσιο του Κεντούρη. Πήγαινα πυρήνα στην Άν-

δρο. Στον πόλεμο, κάναμε δρομολόγια προς το Κουσάντασι και πίσω στη Σάμο. Προωθούσαμε πράγματα. Τρόφιμα και διάφορα άλλα. Από το Κουσάντασι φορτώνουμε πυρήνες τότε. Γιατί οι Τούρκοι στο Κουσάντασι δεν είχαν εργοστάσιο να βγάζει πυρηνέλαια. Κι ο πατέρας μου είχαν με τους Κεντούρηδες ένα καϊκι και πήγαινε και κουβαλούσε πυρήνες στον Όρμο για το εργοστάσιο. Καλός κόσμος στο Κουσάντασι. Εκεί πηγαίνανε πολλά σαμιώτικα καϊκια. Ένα διάστημα, κάναμε και ταξίδια Σμύρνη-Κουσάντασι. Κουβαλούσαμε βενζίνη. Αυτά γινόταν τότε που ο κόσμος απ' τη Σάμο κουβαλιότανε κάτω, στη Μέση Ανατολή. Ύστερα πέρασα κι εγώ κι έφτασα στην Αλεξάνδρεια. Μας στείλανε εξορία στη Λιβύη. Είχε γίνει επανάσταση εκεί κάτω και μας στείλανε να ελευθερώσουμε τους Ιταλούς. Ο πόλεμος είναι κακό πράγμα. Τέσσερα χρόνια έμεινα εκεί κάτω. Ύστερα από δέκα χρόνια που ταξίδευα με το καϊκι μου, το πούλησα στην Αμοργό. Κάποτε το είδα μέσα στο λιμάνι της Σύρας και θυμήθηκα όλα τα βάσανα και τους κινδύνους. Είχε ακόμα τα πανιά. Την αρματωσιά του λόβερο. Οι αρματωσιές και τα πανιά χρησιμοποιούνταν και στη δεκαετία του 60 ακόμα. Είχανε βγει μηχανές τότε, αλλά ήταν βαριές και δεν είχαν μεγάλη ταχύτητα. Οι καπεταναίοι

δεν τις εμπιστεύονταν και εξακολουθούσαν να χρησιμοποιούν και τα πανιά. Με ούριο άνεμο τα πανιά ταξίδευαν πιο γρήγορα από τις μηχανές».

Τα ξύλινα καράβια, ήταν η ύλη απ' τη σάρκα της σαμιακής γης. Φτιαγμένα απ' τη τραχεία πεύκη των βου-

νών, το καλύτερο ναυπηγικό ξύλο της Μεσογείου. Η σαμιακή γη έδινε επίσης την ελιά, το λάδι, το κρασί, τον καπνό, τα χαρούπια τα κρεμμύδια, τα ξυλοκάβρουνα και την ποιοτική ξυλεία. Και οι παλιότεροι, σαν τον καπτα-Νικόλα, αυτοί οι ολιγαρκείς, οι βασανισμένοι και παρηγορημένοι από τα ταξίδια του λιανεμπορίου, έχτιζαν με ατέρμονη δουλειά, το διαφορετικό μέλλον της νησιωτικής πατρίδας. Μας άφησαν μνήμες ήκων και παραγγελμάτων με τη πίκρα των λιμανιών και τις αγωνίες των ναύλων. Μας άφησαν ακόμα τη μαρτυρία των καταστροφών που έγιναν στις μέρες τους στα δάση της ναυπηγίσιμης ξυλείας. Ο καπτα-Νικόλας μίλησε για φωτιές που έφταναν ως τη Σαμιοπούλα. Πυρπολήθηκαν γύρω στα 30.000 στρέμματα στη δική μας πλευρά. Για να φύγουν οι αντάρτες απ' τα δάση των βουνών. Το 1949 το ΕΤΑΣ Μακρονήσου, προκάλεσε τις μεγαλύτερες πυρκαγιές, για να εξοντώσει τους μαχητές του Δημοκρατικού στρατού. Ακολούθησαν ακριβώς την ίδια τακτική που χρησιμοποίησαν οι Ιταλοί και οι Γερμανοί στην κατοχή για να ξεκάνουν τους Σαμιώτες του ΕΑΜ. Τα πεύκα πυροβολούνταν και γέμιζαν οι κορμοί βλήματα και μολύβι, που κατέστρεφαν αργότερα τα πριόνια της υλοτομίας. Και φτάνουμε στο σήμερα, που για διαφορετικούς λόγους συνεχίζεται το έγκλημα της καταστροφής. Η ζωή όμως σ' αυτή την άκρη συνεχίζει την ανηφόρα της, πέρα απ' τις ιστορικές στιγμές και τις αντίξοες συνθήκες. Κι αυτές οι ιστορίες που γλίστρησαν απ' το κασελάκι της παράδοσης, αποτελούν ένα δυνατό μέρος της γνώσης ενός αληθινού και ζωντανού τεχνίτη του εγχώριου βίου. Το παρελθόν πεθαίνει, αλλά ένα μέρος του παραμένει πάντα ζωντανό. Και πρέπει να ξεχωρίζει κανείς το ζωντανό απ' το θνησιμαίο.

Στην εκδήλωση που έγινε στο Καρλόβασι για να τιμηθούν οι παλαιμαχοι караβομάστορες και οι παρα-

δοσιακοί υλοτόμοι, ανάμεσά τους τιμήθηκε κι ο καπτα-Νικόλας Αρναούτης. Χάρηκε με το τιμητικό δίπλωμα που του προσφέρθηκε. Στο πρόγραμμα, υπήρχε και ένας απόπλους σκαφών του Ναυταθλητικού Συλλόγου προς τον κόλπο του Αι-Σίδερν. Θαλασσινή πορεία ενός στολίσκου σύγχρονων ταχύπλων σκαφών με τη πολυτέλεια του πλαστικού να αντανakλάει στον ήλιο. Όταν όμως μπήκαν στον κόλπο αθόρυβα δυο ξύλινα τρεχαντήρια με αντένες, άρμενα και ανοιχτά πανιά στο δροσερό αέρα, ένωθες την ανατριχίλα της ομορφιάς πάνω στη πρασινωπή θάλασσα. Κι όλοι υποκλίθηκαν σ' εκείνη την ομορφιά και στο μεράκι των ανθρώπων που τα διατηρούν και τα χαίρονται. Κι αυτό σημαίνει ζωντανή παράδοση, που αναπνέει και ανασταίνεται, στους μυκούς της καλλιεργημένης ομαδικής ψυχής, που αντιστέκεται σθεναρά ακόμα.

Ο καπτα-Νικόλας έφυγε με ανοιχτά τα πανιά της ψυχής του, αφήνοντάς μας κληρονομιά το κασελάκι του, την απαθανατισμένη αφήγηση και μερικά ναυτικά βιβλία, με τους τίτλους. *Λιμενοδείκτης, Φαροδείκτης*. Βιβλία με τη χαρτογράφηση των λιμανιών και των φάρων. Ο τελευταίος της γενιάς των αυθεντικών θαλασσινών που αλώθηκαν στις θάλασσες της οργής, στις θάλασσες της οδύνης, στις θάλασσες του πλουτισμού των αγαθών και της βαθιάς γνώσης του περιβάλλοντος κόσμου.

Γλωσσάρι

Αρμαδούρος. Ο επαγγελματίας κατασκευαστής των πανιών της ιστιοφορίας, που τα κόβει και τα αρματώνει στη συνέχεια πάνω τους ιστούς, τοποθετώντας και στηρίζοντας τα πανιά στα κατάρτια του πλοίου με διάφορα εξαρτήματα.

Ράντες. Είδος πανιών μικρού ιστιοφόρου.

Ματσόλα με λούκι. Ξύλινο κυλινδρικό σφυρί με αυλάκι στη μέση για το τύλιγμα και τέντωμα σχοινιών και συρματόσχοινων της ιστιοφορίας.

Πατρονάρω. Τυλίγω και ενσωματώνω ένα σχοινί μαζί με άλλο ή σχοινί με σύρμα με τη βοήθεια της ματσόλας.

Ματίζω. Ενώνω, αμπολιάζω μεταξύ τους σχοινιά ή συρματόσχοινα.

Ράιο. Ειδικός κρίκος με χρήση τροχαλίας.

Ράουλα. Κυλινδρικά βραχιόλια, τροχαλίες, που τοποθετούνταν στα συρματόσχοινα για το μάζεμα και το άνοιγμα των πανιών.

Καβίλιες. Σιδερένια ραβδοειδή εργαλεία με αιχμηρή κατάληξη για το άνοιγμα τρυπών στα караβόπανα.

Φλόκος. Ανισοσκελές τριγωνικό πανί της ιστιοφορίας.

Στάντζα φλόκος. Μεγάλο τρίγωνο πανί.

Λόβερο. Είδος ιστιοφορίας σκάφους.